

ПЕРЕБИЙНІС В.І., доктор економічних наук, професор,

Полтавський університет економіки і торгівлі

ПЕРЕБИЙНІС Ю.В., Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Перебийніс В.І., Перебийніс Ю.В. Формування інноваційного потенціалу економіки в контексті розвитку наукових досліджень

Метою статті є висвітлення місця аграрної академічної науки у процесі формування інноваційного потенціалу. У процесі дослідження використані методи економічного аналізу. Обґрунтовано такі напрями розвитку наукових установ Національної академії аграрних наук України, як удосконалення системи формування державного замовлення на розробку аграрних інновацій, конкурсний відбір інновацій для аграрної сфери, застосування грантової підтримки наукових досліджень для агропродовольчого сектора аграрними академічними установами та відповідними вищими навчальними закладами. Зазначені рекомендації можуть бути використані при розробці відповідних програм і заходів. У подальшому при дослідженні інноваційного потенціалу економіки окрім розвитку наукових установ національних академій наук України варто окреслити напрями удосконалення наукової діяльності вищих навчальних закладів.

Ключові слова: інноваційний потенціал, наукові дослідження, Національна академія аграрних наук.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Важливим чинником формування інноваційного потенціалу економіки є діяльність наукових організацій, зокрема, академічних установ. Це обумовлено тим, що на відміну від розвинених країн, де науковими дослідженнями займаються в основному університети, наша держава одержала у спадок від колишнього Радянського Союзу інноваційну систему, основу якої складають наукові установи академії наук. Чільне місце у науковому забезпеченні агропродовольчого сектора займає Національна академія аграрних наук України. Втім діяльність вчених-аграрників ускладнена недосконалістю інституційного забезпечення наукової діяльності, обмеженістю фінансових ресурсів та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування інноваційного розвитку країни, місце національних академій наук в інноваційному процесі досить повно урегульовано щойно прийнятою новою редакцією Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [3]. Проблема сталого економічного зростання економіки на основі її переходу на інноваційний шлях розвитку широко досліджується вітчизняною економічною наукою. Зокрема, розвитку інноваційних процесів в аграрному

секторі приділена значна увага у монографіях О. І. Дація [2], Г. Є. Павлової [10], Н. М. Сіренко [14], у статті [12]; реалізації інноваційного потенціалу науки присвячена публікація [1], розвитку кадрового потенціалу наукових досліджень – [11], дослідницької інфраструктури – [13]. У низці статей висвітлені актуальні питання академічної науки: принципи діяльності науково-дослідних установ [5], концептуальні засади розвитку академії наук [9], фінансування наукових досліджень [4]. У зарубіжних монографіях оцінені стан і перспективи розвитку інноваційного потенціалу [6], роль академічної науки в інноваційному розвитку [7].

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження місця аграрної академічної науки у процесі формування інноваційного потенціалу економіки, зокрема, агропродовольчого сектора.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж 2014 р. наукові та науково-технічні роботи в Україні виконували 999 організацій, з яких Національній академії аграрних наук України було підпорядковані 86 організацій, Міністерству аграрної політики та продовольства – 63 [8, с. 9], тобто 14,9 % від загальної кількості.

Дані табл.1 (у таблицях №№ 1-14 використані статистичні дані [8]) свідчать про зменшення кількості академічних установ за 2005-2014 рр. по національних академіях на 18,5 %. Варто зазначити про

вищі темпи скорочення по академії аграрних наук - на третину. Зокрема, питома вага наукових організацій цієї академії зменшилась з 32,2 % у 2005 р. до 27,8 % у 2014 р. (на 4,4 в.п.).

Таблиця 1

Організації національних академій наук України, які виконують наукові та науково-технічні роботи

	2005	2010	2013	2014	2014 р. у % до 2005 р.
Усього по національних академіях, од.	394	385	341	321	81,5
у т. ч. академія аграрних наук	127	119	86	86	67,7
Питома вага академії аграрних наук, %	32,2	30,9	25,2	27,8	-4,4 в. п.

Складна економічна ситуація в Україні не могла не вплинути на чисельність працівників наукових організацій академії аграрних наук. Лише за 2014 р. тут кількість працівників основної діяльності скоротилася на 12,1 %. Зрозумілим є прагнення мінімізувати зменшення основи

інтелектуального потенціалу - дослідників, чисельність яких скоротилася на 7,5 % за рахунок інших категорій працівників. Це дозволило збільшити питому вагу дослідників на 2,8 в.п., техніків - на 0,3 в.п. (табл. 2).

Таблиця 2

Структура працівників наукових організацій Національної академії аграрних наук України, %

	Працівники основної діяльності	З них			
		дослідники	техніки	допоміжний персонал	інші
2013	100,0	53,5	17,9	14,4	14,1
2014	100,0	56,3	18,2	13,7	11,7
2014 р. до 2013 р., в.п.	x	+2,8	+0,3	-0,7	-2,4

Тенденція скорочення працівників характерна для усіх національних академій наук, серед яких працівники основної діяльності академії аграрних наук в 2013-2014 рр. склали 16,8-17,4 %. Певною мірою

позитивом є той факт, що в зазначеній академії питома вага фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи, на 5,8 в.п. вища за національні академії України в цілому (табл. 3).

Таблиця 3

Структура працівників наукових організацій національних академій наук України за категоріями персоналу (2014 р.), %

	Працівники основної діяльності	З них	
		фахівці, які виконують наукові та науково-технічні роботи	допоміжний персонал
Усього по національних академіях	100,0	68,7	31,3
у т. ч. академія аграрних наук	100,0	74,5	25,5
Академія аграрних наук до національних академій, в.п.	x	+5,8	-5,8

Розглядаючи якісний склад фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи, варто зауважити про нижчу питому вагу докторів і кандидатів наук в організаціях академії аграрних наук. Зокрема, якщо в 2014 р. частка працівників цієї академії склала 18,2 % загальної кількості працівників національних академій, то

докторів наук – лише 8,3 %, зменшившись за рік на 1,0 в.п. Якщо відомо в національних академіях наук серед фахівців кожен десятий – доктор наук і кожен третій – кандидат наук, то в академії аграрних наук лише кожен двадцятий – доктор наук і кожен четвертий – кандидат наук (табл. 4).

Таблиця 4

Структура працівників наукових організацій національних академій наук України за категоріями персоналу (2014 р.), %

	Фахівці, які виконують наукові та науково-технічні роботи	З них мають науковий ступінь	
		доктора наук	кандидата наук
1	2	3	4
Усього по національних академіях	100,0	10,7	32,7
у т. ч. академія аграрних наук	100,0	5,1	26,6
Академія аграрних наук до національних академій, в.п.	X	-5,6	-6,1

Хоча за 2005-2014 рр. рівень фінансування національних академій наук в абсолютному відношенні й зріс, однак питома вага академії аграрних наук у загальних обсягах витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт серед академічних установ України скоротилася за

цей період з 18,7 % до 15,8 % (табл. 5). Підрахунки показують, що з розрахунку на одного працівника основної діяльності в національних академіях наук у 2014 р. у середньому витрачалося 71,1 тис. грн., а в академії аграрних наук – 67,1 тис. грн., що на 5,7 % менше.

Таблиця 5

Фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт в наукових організаціях національних академій наук України

	2005	2010	2013	2014	2014 р. у % до 2005 р.
1	2	3	4	5	6
Усього по національних академіях, млн. грн.	1370,9	2923,4	3667,2	3332,2	243,1
у т. ч. академія аграрних наук	256,2	521,1	583,5	527,1	205,7
Питома вага академії аграрних наук, %	18,7	17,8	15,9	15,8	-2,9 в. п.

Аналіз джерел фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт свідчить, що основним фінансовим джерелом академії аграрних наук є державний бюджет. Меншим, порівняно із

середнім значенням по національних академіях наук, є використання коштів закордонних замовників. З іншого боку, в академії аграрних наук ширше залучаються власні кошти (табл. 6).

Структура витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт у наукових організаціях національних академій наук України за джерелами фінансування (2014 р.), %

	Усього по національних академіях наук	Академія аграрних наук	Академія аграрних наук до національних академій наук, в.п.
Витрати, усього	100,0	100,0	X
у тому числі за рахунок:			
а) коштів бюджету, усього	88,2	78,0	-10,2
у т. ч. державного бюджету	88,2	78,0	-10,2
б) коштів фондів спеціального призначення	0,1	0,0	-0,1
в) власних коштів	3,5	14,3	+10,8
г) коштів замовників			
- підприємств і організацій України	5,6	6,6	+1,0
- іноземних держав	2,3	1,0	-1,3
д) коштів інших джерел	0,2	0,0	-0,2

Фінансування витрат на виконання наукових робіт за видом економічної діяльності «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» у 2014 р. характеризується вищою часткою коштів бюджету (2,7 %) порівняно із

загальнодержавним рівнем фінансування інновацій, який складає 1,5 %. Варто звернути увагу на низький рівень залучення коштів замовників – як вітчизняних підприємств, так і зарубіжних (табл. 7).

Структура витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування та видами економічної діяльності (2014 р.), %

	Усього по економіці, млн. грн.	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство, до національної економіки, в.п.
Витрати, усього	100,0	100,0	X
у тому числі за рахунок:			
а) коштів бюджету, усього	39,6	71,7	+32,7
у т. ч. державного бюджету	39,0	71,7	+32,7
б) коштів фондів спеціального призначення	0,2	0,1	-0,1
в) власних коштів	18,7	15,9	-2,8
г) коштів замовників			
- підприємств і організацій України	20,9	11,6	-9,3
- іноземних держав	19,8	0,3	-19,5
д) коштів інших джерел	0,9	0,5	-0,4

Якщо за 2005-2014 рр. обсяги наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових установ національних академій наук України, зросли в 2,5 рази, то науковими установами академії аграрних наук – лише в 2,2 рази, що й зумовило скорочення питомої ваги у цьому показнику зазначеної академії наук за цей

період з 18,5 % до 15,6 % (табл. 8). Відповідно, якщо з розрахунку на одного працівника основної діяльності в національних академіях наук у 2014 р. було виконано наукових та науково-технічних робіт на суму 71,4 тис. грн., то в академії аграрних наук – 66,7 тис. грн., що на 6,6 % менше.

Таблиця 8

Обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій національних академій наук України

	2005	2010	2013	2014	2014 р. у % до 2005 р.
Усього по національних академіях, млн. грн.	1316,2	2935,6	3669,2	3348,9	254,4
у т. ч. академія аграрних наук	243,4	523,7	576,5	523,8	215,2
Питома вага академії аграрних наук, %	18,5	17,8	15,7	15,6	-2,9 в.п.

Аналізуючи структуру наукових та науково-технічних робіт, виконаних у 2014 р. власними силами наукових організацій національних академій наук, варто звернути увагу на те, що в системі академії аграрних наук порівняно менша питома вага фундаментальних досліджень (11,0 % до рівня національних академій) та вища

питома вага прикладних досліджень (24,9 %) й науково-технічних послуг (45,7 %). Це й не випадково, адже частка прикладних досліджень в системі академії аграрних наук (39,7 %) співрозмірна з питомою вагою фундаментальних наук (46,2 %), на що, очевидно, впливає специфіка агропродовольчого сектора (табл. 9).

Таблиця 9

Структура наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій національних академій наук України, за видами робіт (2014 р.), %

	Усього	У тому числі			
		фундаментальні дослідження	прикладні дослідження	науково-технічні розробки	науково-технічні послуги
Усього по національних академіях наук, млн. грн.	100,0	65,1	24,9	6,2	3,8
у т. ч. академія аграрних наук	100,0	46,2	39,7	3,2	10,9
Академія аграрних наук до національних академій наук, в.п.	Х	-18,9	+14,8	-3,0	+7,1

У структурі наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій, що стосуються виду економічної діяльності «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство», частка прикладних досліджень (41,8 %) значно перевищує інші види наукових та науково-технічних робіт. Тому прикладні наукові дослідження в зазначеному секторі економіки держави лідирують порівняно з середнім

загальнодержавним значенням (+24,4 в.п.). Втім практично таке ж відставання (-25,7 в.п.) аграрного та супутнього з ними видів діяльності спостерігається по науково-технічних розробкам (табл. 10). Це можна пояснити тим, що в галузях, пов'язаних з виробництвом продовольства, центральним об'єктом наукових досліджень є біологічні об'єкти (рослини, тварини), а не технічні засоби й технології їх використання.

Структура наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій (2014 р.), %

	Усього	У тому числі			
		фундаментальні дослідження	прикладні дослідження	науково-технічні розробки	науково-технічні послуги
Усього по економіці, млн. грн.	100,0	22,6	17,4	48,8	11,2
у т. ч. сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	100,0	29,8	41,8	23,1	5,3
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство до національної економіки, в.п.	X	+7,2	+24,4	-25,7	-5,9

Наукові організації академії аграрних наук виділяються серед інших національних академій вищим рівнем створення виробів (49,2 % від загальної кількості), технологій, й особливо сортів рослин та порід тварин (95,7 %), що позитивно характеризує результативність науково-дослідної роботи.

До речі, питома вага виробів (у т.ч. в яких використані винаходи), технологій (зокрема, ресурсозберігаючих), сортів рослин та порід тварин, розроблених дослідниками академії аграрних наук, на 3,4-10,6 в.п. вища порівняно із середніми показниками по національних академіях наук (табл. 11).

Таблиця 11

Структура наукових та науково-технічних робіт виконаних організаціями національних академій наук України (2014 р.), %

	Усього по національних академіях наук	у т. ч. академія аграрних наук	Академія аграрних наук до національних академій наук, в.п.
Робіт, усього	100,0	100,0	X
з них зі створення нових видів:			
а) виробів, усього	10,3	16,4	+6,1
з них в яких використано винаходи	5,0	12,2	+7,2
у т. ч. техніки	2,8	1,7	-1,1
б) технологій, усього	14,1	19,2	+5,1
у т. ч. ресурсозберігаючих	5,6	9,0	+3,4
в) матеріалів	6,1	1,1	-5,0
г) сортів рослин та порід тварин	5,1	15,7	+10,6
д) методів, теорій	29,1	15,4	-13,7
е) інші	35,3	32,2	-3,1

Важливим показником результативності є підготовка і видання наукових праць. Очевидно, скорочення кількості наукових працівників не могло не вплинути на зменшення у 2014 р. порівняно з 2013 р. як загальної кількості друкованих праць, так і питомої ваги академії аграрних наук з 14,9 % до 14,2 %, зокрема, монографій, підручників, навчальних посібників - з 18,5 % до 14,7 %. З розрахунку на одного

працівника основної діяльності в наукових установах зазначеної академії у досліджуваному році було підготовлено 0,93 монографії, підручника, навчального посібника (проти 1,10 в середньому по національних академіях наук) та 0,74 статті у наукових фахових виданнях, що дещо більше, ніж в цілому по науковим установах національних академій наук (табл. 12).

Кількість друкованих робіт в організаціях національних академій наук України з розрахунку на одного працівника основної діяльності (2014 р.)

	Усього	У тому числі	
		монографії, підручники, навчальні посібники	статті у наукових фахових журналах
Усього по національних академіях наук, од.	1,10	0,04	0,72
у т. ч. академія аграрних наук	0,93	0,03	0,74
Академія аграрних наук у % до національних академій наук	84,5	75,0	102,8

Серед інших національних академій наук у 2013-2014 рр. аграрна академія займала провідне місце по кількості заявок на видачу охоронних документів (26,9-29,2 %) та отриманих охоронних документів (22,9-33,0 %) у Державній службі інтелектуальної власності України. Зокрема,

у 2014 р. аграрні наукові організації були лідером з подання заявок на видачу охоронних документів на сорти рослин як об'єкт права інтелектуальної власності (81,3 %) та отриманню на них охоронних документів України – 82,1 % (табл. 13).

Таблиця 13

Кількість заявок на видачу охоронних документів та отриманих охоронних документів у Державній службі інтелектуальної власності України в організаціях національних академій наук України (2014 р.)

	Усього по національних академіях наук, млн. грн.	у т. ч. академія аграрних наук	Питома вага академії аграрних наук, %
Подано заявок на видачу охоронних документів, од.	1478	431	29,2
з них:			
- на винаходи	585	172	29,4
- на сорти рослин	215	175	81,3
Отримано охоронних документів, од.	1668	550	33,0
з них:			
- на винаходи	659	168	24,5
- на сорти рослин	375	308	82,1

Складніша ситуація в академії аграрних наук з поданням і отриманням охоронних документів у патентних відомствах іноземних держав. Зокрема, у 2014 р. не подано жодної заявки і відповідно – не отримано відповідних документів.

Розглядаючи діяльність у сфері охорони промислової власності в Україні, варто зазначити, що в сільському господарстві, лісовому господарстві та рибному господарстві (як виді економічної діяльності) у 2014 р. не було подано жодної заявки на винаходи і не було одержано

жодного патенту. Деяко краща ситуація із корисними моделями – подано 13 заявок (0,2 % від загальнодержавної кількості) і отримано шість патентів (0,1 % від загальнодержавної кількості).

З метою набуття необхідного досвіду наукової діяльності важливою є можливість наукових працівників виїжджати за кордон. У цьому відношенні, як свідчить статистика, установи академії аграрних наук відстають як за питомою вагою (4,4 %), так і за тривалістю зарубіжних поїздок – переважають лише короткотермінові

відраджено до трьох місяців. Якщо в середньому по національних академіях наук зі 100 працівників основної діяльності у 2014 р. у зарубіжних відрадженнях побували 5,2 особи, то в академії аграрних наук –

вчетверо менше (табл. 14). Лише один науковець-аграрій в досліджуваному році побував за кордоном терміном до одного року і жоден не був командирований на рік-два чи більше.

Таблиця 14

Розподіл кількості наукових працівників організацій національних академій наук України, які виїжджали за межі України, за терміном перебування (з розрахунку на 100 працівників основної діяльності, 2014 р.)

	Усього	у тому числі на термін			
		до 3-х місяців	3 місяці - 1 рік	1-2 роки	понад 2 роки
Усього по національних академіях наук, осіб	5,2	4,8	0,4	0,0	0,0
у т. ч. академія аграрних наук	1,3	1,3	0,0	-	-
Академія аграрних наук у % до національних академій наук	25,0	27,1	X	X	X

Державна статистика, на жаль, концентрує увагу лише на діяльності національних академій наук і не виокремлює наукову діяльність вищих навчальних закладів аграрної сфери, хоча тут зосереджений значний науковий потенціал і ведеться плідна науково-дослідна робота.

Важливу роль у розвитку академічних установ аграрного профілю, на наш погляд, має реалізація підходів, що б забезпечували конкуренцію у науковій та інноваційній діяльності аграрного сектора, зокрема: формування державного замовлення на розробку аграрних інновацій; конкурсний відбір інновацій для аграрної сфери; грантову підтримку наукових досліджень в аграрному секторі.

Висновки. Наукову діяльність, що забезпечує розвиток агропродовольчого сектора економіки, у 2014 р. здійснювали 86 організацій академії аграрних наук, 63 – Міністерства аграрної політики і

продовольства України. Серед інших національних академій наук академія аграрних наук займає чільне місце: 27,8% наукових організацій; 18,2% фахівців, що виконують наукові та науково-технічні роботи; 15,8% витрат на їх виконання; 30,9% наукових і науково-технічних робіт; 14,2% друкованих праць; 33,0% охоронних документів, отриманих у Державній службі інтелектуальної власності. Втім, з ряду причин питома вага цих показників за останні роки зменшується. Прискорити розвиток інноваційного потенціалу в аграрному секторі економіки варто шляхом удосконалення системи формування державного замовлення на розробку аграрних інновацій, конкурсного відбору інновацій для аграрної сфери, застосування грантової підтримки наукових досліджень в аграрному секторі, до яких залучати не лише наукові установи Національної академії аграрних наук, але й науковців вищих навчальних закладів.

Література

1. Володін С. А. Реалізація інноваційного потенціалу аграрної науки: проблеми і перспективи / С. А. Володін // Економіка АПК. – 2011. – № 7 – С. 139-150.
2. Дацій О. І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України / О. І. Дацій. – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 428 с.
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 3. – ст. 25.
4. Ковальчук Т. Т. Фінансування галузевих інновацій та

- бюджетна політика в контексті сучасних економічних реформ [Електронний ресурс] / Т. Т. Ковальчук // Україна фінансова. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. – Режим доступу: http://ufin.com.ua/analit_mat/gkr/146.htm.
5. Манжула А. А. Принципи діяльності науково-дослідних установ в Україні / А. А. Манжула // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2015. – № 15. – Том 1. – С. 81-84.
6. Матвейкин В. Г. Инновационный потенциал:

современное состояние и перспективы развития: [монографія] / В. Г. Матвейкин, С. И. Дворецкий, Л. В. Минько и др. – М.: Машиностроение-1, 2007. – 284 с.

7. Миндели Л. Э. Академическая наука в инновационном развитии России: [монографія] / Л. Э. Миндели, Т. Ю. Медведева. – М.: ИПРАН РАН, 2013. – 272 с.

8. Наука та інноваційна діяльність в Україні: Стат. зб. / Державна служба статистики України. – К., 2015. – 255 с.

9. Новіков М. В. Щодо концепції розвитку Національної академії наук України на 2014-2023 рр. / М. В. Новіков // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2014. – № 9 – С. 33-38.

10. Павлова Г. Є. Інноваційний розвиток аграрного сектора національної економіки: теоретичні засади, методологія, механізми управління: [монографія] / Г. Є. Павлова. – К.: ТОВ «ДКС Центр», 2015. – 354 с.

11. Перебийніс В. І. Кадровий потенціал наукових досліджень у сфері аграрної економіки // В. І. Перебийніс, О. І. Сердюк, А. І. Александрова // Економіка АПК. – 2003. – № 10. – С. 108-110.

12. Перебийніс В. І. Розвиток інноваційних процесів в аграрному секторі економіки [Електронний ресурс] // В. І. Перебийніс // Ефективна економіка. – 2015. – № 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4804>.

13. Перебийніс В. І. Розвиток дослідницької інфраструктури закладів вищої освіти: проблеми і перспективи / В. І. Перебийніс, Ю. В. Перебийніс // Проблеми формування та розвитку дослідницької інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – С. 658-659.

14. Сіренко Н. М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України: [монографія] / Н. М. Сіренко. – Миколаїв: МДАУ, 2010. – 416 с.

References

1. Datsii O.I. (2004). *Rozvytok innovatsiynoi diialnosti v agropromyslovomu vyrobnytstvi Ukrainy [Development of Innovative Activity in Agro-industry of Ukraine]*. Kyiv: NNTS IAE, p. 428 [in Ukrainian].

2. Kovalchuk T.T. *Finansuvannia galuzevyh innovatsii ta biudzheta polityka v konteksti suchasnyh ekonomichvyh reform [Financing of Branch Innovations and Budget Policy in Context of Modern Economic Reforms]*. *Ukraina finansova. Informatsiino-analitychny portal Ukrainського agentstva finansovogo rozvytku – Ukraine Financial. Information-analytical Portal of Ukrainian Financial Development Agency*. Retrieved from http://ufin.com.ua/analit_mat/gkr/146.htm [in Ukrainian].

3. Manzhula A.A. (2015). *Pryntsypy diyal'nosti naukovo-doslidnykh ustanov v Ukrayini [The principles of scientific research institutions in Ukraine]*. *Naukovyi visnik Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Seriya: Yurysprudentsia – Scientific Bulletin of International Humanitarian University of Humanities. Ser. Law*, No. 15, volume 1, pp. 81-84 [in Ukrainian].

4. Matveikin V.G., Dvoretiskii S.I., Minko L.V. (2007).

Innovatsionnyi potentsial: sovremennoye sostoyaniye i perspektivy razvitiya [Innovative Potential: Current State and Prospects of Development]. Moscow: Mashinostroyeniye-1, p. 284 [in Russian].

5. Minideli L.E., Medvedeva T.Yu. (2013). *Akademicheskaya nauka v innovatsionnom razvitii Rossii [Academic Science in Innovative Development of Russia]*. Moscow: IPRAM RAN, p. 272 [in Russian].

6. Nauka ta innovatsiina diialnist v Ukraini [Science and Innovative Activity in Ukraine]. *Stat. zb. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – Statistical Yearbook State Statistics Service of Ukraine*, Kyiv, 2015. p. 255 [in Russian].

7. Novikov M.V. (2014). *Shchodo kontseptsiyi rozvytku Natsional'noyi akademiyi nauk Ukrayiny na 2014-2023 rr. [The concept of development of the National Academy of Sciences of Ukraine for 2014-2023.]*. *Nauka Ukrayiny u svitovomu informatsiynomu prostori – Science of Ukraine in Global Information Space*, No. 9, pp. 33-38 [in Ukrainian].

8. Pavlova G.Ye. (2015). *Innovatsiyniy rozvytok agrarnogo sektora natsionalnoi ekonomiky: teoretichni zasady, metodologiya, mehanizmy upravlinnia [Innovative Development of Agricultural Sector of Economy: Theoretical Principles, Methodology, Management Mechanisms]*. Kyiv: TOV «DKZ Tsentr», p. 354 [in Ukrainian].

9. Perebyinis V.I. (2015). *Rozvytok innovatsiynykh protsesiv v ahrarnomu sektori ekonomiky [The development of innovative processes in agrarian sector of economy]*. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, No. 1, Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4804> [in Ukrainian].

10. Perebyinis V.I., Perebyinis Yu.V. (2015). *Rozvytok doslidnyts'koyi infrastruktury zakladiv vyshchoyi osvity: problemy i perspektyvy [The development of the research infrastructure of higher education institutions: problems and prospects]*. *Tezy dopovidei III Mizhnarodnoi naukovo-practychnoi konferentsii «Problemy formuvannia ta rozvytku doslidnyts'koi infrastruktury: yevropeyskyi vector – novi vyklyky ta mozhlyvosti [Abstracts of III International Scientific Practical Conference «Problems of Formation and Development of Research Infrastructure: European Vector – New Challenges and Opportunities»]*. Lviv: Vudavnutstvo Lvivskoi politehniku, pp. 658-659 [in Ukrainian].

11. Perebyinis V.I., Serdiuk O.I., Aleksandrova A.I. (2003). *Kadrovyy potentsial naukovykh doslidzhen' u sferi ahrarnoyi ekonomiky [Personnel potential of scientific research in the field of agricultural Economics]*. *Ekonomika APK – Economy of AIC*, No. 10, pp. 108-110 [in Ukrainian].

12. Sirenko N.M. (2010). *Upravlinnia strategiiu innovatsiynogo rozvytku agrarnogo sektora ekonomiky Ukrainy [Management Strategy of Innovative Development of Agricultural Sector of Ukraine]*. Mykolaiv: MDAU, p. 416 [in Ukrainian].

13. Volodin S.A. (2011). *Realizatsiya innovatsiynoho potentsialu ahrarnoyi nauky: problemy i perspektyvy [Realization of innovation potential of agrarian science: problems and prospects]*. *Ekonomika APK – Economy of AIC*, No. 7, pp. 139-150 [in Ukrainian].

14. *Zakon Ukrainy «Pro naukovu a naukovu-tehnichnu diialnist» [Law of Ukraine «On Scientific and Scientific Technical Activity»]*. *Vidomosti Verhovnoi Radu – Record of Verhovna Rada*, 2016, No. 3, p. 25 [in Ukrainian].

Анотація

Перебийнос В.И., Перебийнос Ю.В. Формирование инновационного потенциала экономики в контексте развития научных исследований

Целью статьи является освещение места аграрной академической науки в процессе формирования инновационного потенциала. В процессе исследования использованы методы экономического анализа. Обоснованы такие направления развития научных учреждений Национальной академии аграрных наук Украины, как совершенствование системы формирования государственного заказа на разработку аграрных инноваций, конкурсный отбор инноваций для аграрной сферы, применение грантовой поддержки научных исследований для агропродовольственного сектора аграрными академическими учреждениями и соответствующими высшими учебными заведениями. Указанные рекомендации могут быть использованы при разработке соответствующих программ и мероприятий. В дальнейшем при исследовании инновационного потенциала экономики кроме развития научных учреждений национальных академий наук Украины стоит выделить направления совершенствования научной деятельности высших учебных заведений.

Ключевые слова: инновационный потенциал, научные исследования, Национальная академия аграрных наук.

Abstract

Perebyinis V.I., Perebyinis Yu.V. Formation of Innovative Potential of Economy in Context of Scientific Research

The purpose of the article is to highlight a place of agricultural academic science in the innovative potential formation process. The study used methods of economic analysis. Such directions of development of scientific institutions of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine as improving the system of formation of state order for development of agricultural innovation, competitive selection of innovations to the agricultural sector, use of grant support for research of the agri-food sector by agricultural academic institutions and relevant higher educational institutions have been grounded. The above mentioned recommendations can be used to develop appropriate programs and activities. Henceforward, in the study of innovative potential of the economy, apart from development of research institutions of national academies of sciences of Ukraine, it is necessary to outline directions for improvement of scientific activities of higher education institutions.

Key words: innovative potential, scientific research, National Academy of Agrarian Sciences.

Стаття надійшла до редакції 04.04.2016 р.

УДК 330.352: 338.432

**МАРЕНИЧ Т.Г., доктор экономических наук, профессор,
Харьковский национальный технический университет
сельского хозяйства имени Петра Василенко,
ГОДЕКОВА О.Ч., преподаватель,
БАБАЕВ С.К., преподаватель,
Туркменский сельскохозяйственный университет им. С.А. Ниязова**

**ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА
СУБЪЕКТОВ АГРОХОЗЯЙСТВОВАНИЯ**

Маренич Т.Г. Теоретические основы экономического роста субъектов агрохозяйствования

В статье рассмотрены теоретические основы экономического роста субъектов агрохозяйствования. Отмечено, что в комплексе мероприятий, которые повышают экономическую эффективность сельскохозяйственного производства, важное место занимает интенсификация как основа реализации стратегии устойчивого развития аграрного сектора. Исследовано сущность понятий «интенсивность» и «интенсификация», предложено авторское определение сущности интенсификации сельского хозяйства. Обобщены факторы и направления интенсификации производства сельскохозяйственной продукции в современных условиях. Акцентируется, что перспективы повышения экономической, социальной и экологической эффективности интенсификации определяются прежде всего полнотой действия всех ее факторов в их диалектической взаимосвязи.

Ключевые слова: интенсивность, интенсификация, интенсификация сельского хозяйства, эффективность экономической системы, факторы интенсификации, устойчивое развитие аграрного сектора.
